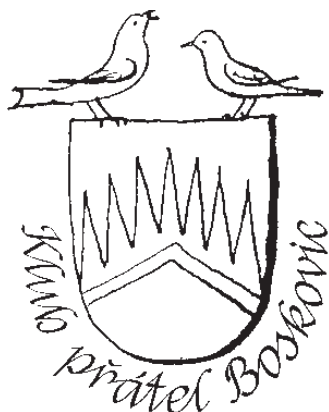

Vlastivědné listy

Boskovicka

Číslo 4
prosinec 2008
ročník 16 (21)

Zprávy z Klubu přátel

Členská schůze Posezení s bábovkou

Dne 14. října se uskutečnilo ve videosalu kina setkání členů klubu přátel nazvané Posezení s bábovkou. Programem schůzky bylo informovat členy o činnosti od poslední členské schůze a hlavně získat od členů náměty na další zaměření činnosti klubu. Účast byla 30 členů, trochu menší, než bývá.

Posezení zahájila předsedkyně Šmětková a informovala přítomné o tom, co bylo vykonáno.

Bylo vydáno nové, doplněné vydání průvodce židovským městem, byla instalována pamětní deska Pavlu Bačovskému. Při festivalu UNIJAZZ byly zorganizovány služby v mikve, které se velmi osvědčily pro velký zájem účastníků festivalu, byl uspořádán vlakový zájezd do jeskyně Výpustek a na prohlídku historického oltáře v Adamově, kterého se zúčastnilo 8 zájemců, kteří byli velice spokojeni. Kladně byla zhodnocena beseda s O. Oldřichovou o její účasti na olympiádě v Londýně, pěkná byla i účast na zájezdu do Kartografického centra ve Velkých Opatovicích a do regionálního muzea tamtéž. A také několik drobných akcí.

V následující diskusi se přítomní bohužel zaměřili na problémy města a již méně na náměty na činnost klubu.

Paní Čadová kritizovala postup města při výstavbě domů v okolí synagogy a doporučila, aby klub v této věci intervenoval. Liba Váňková navrhl, aby klub pomohl vysvětlit zástupcům města, že prostory pro schůzky seniorů v knihovně jsou nedůstojné a že je třeba v této věci něco udělat. Ida Oslejšková navrhl, aby klub zorganizoval k lipě, vysazené v roce 1968 na náměstí 9. května informační tabulku s udáním, o co se jedná. Do plánu klubu bylo navrženo zorganizovat zá-

Adventní zamyšlení

Čím více se rozmáhá tma, tím více svítících světél kolem nás. Používáme žárovky, zářivky, halogeny, abychom si posvětili na cestu, na svou práci, na sebe, nebo abychom se nebáli. Záplava elektrických zařízení blikajících ze všech koutů slouží ke zpříjemnění života. Bez možnosti zmáknout vypínač si život už neumíme představit. Zároveň, byť nepříznaně ono umělé světlo jako by mělo vytěsnit tmu ve všech možných podobách. Světlo je pro nás něčím příjemným a pozitivním, pomáhá orientaci, zatímco tma vše zahluje neprostupnou dekou a symbolizuje naše úzkosti, bolesti a nezdary. Přesto obojí patří neoddelitelně k sobě. Výstižně to vyjadřuje staré přísloví:

Až když je dostatečná tma, jsou vidět hvězdy. Teprve ponoření do tmy si uvědomujeme, co pro nás znamená světlo. Ale v žádném případě nemůžeme noc uspišit. Toužíme-li po více světla, musíme si umět počkat. A naučit se žít se všemi stíny.

Právě v adventní době, kdy se tak brzy stmívá, vyjadřujeme svou touhu po světle. Na náměstí obdivujeme rozsvícený vánoční strom. Připravujeme se, jak se s nejbližšími o Vánocích vzájemně obdarujeme. Z oken září adventní hvězdy, doma zapalujeme svíčky na adventním věnci. Při škrtání zápalky ovšem nečekáme, že tím zmizí všechny temnoty. Snad bychom byli rádi, aby tak bylo. A přece je

dobře, když si připustíme, že mnohé, i velmi hluboké stíny zůstávají.

Práli bychom si, aby tma odešla, například trápi-li nás podlomené zdraví. Toužíme, abychom neměli nedostatek a nejistotu ve svém zaměstnání. Práli bychom si méně nedorozumění a násilí ve vztazích mezi generacemi, především mezi našimi nejbližšími. Přejeme si šťastný domov, více dobrých a povzbudivých zpráv ze světa, světlou perspektivu pro všechny odstrčené a slabé. Ale v určitém bodě to člověk musí vzdát a přiznat si, že temnota tady existuje. Pouhým přáním ji neodstraníme. Jak se s tím vyrovnat? Když zavřeme před ní oči? Naopak. Tma nutí oči ještě více otevřít, přijmout ji a tak dává šanci spatřit hvězdy, nad námi i v sobě. Den i noc, bolest i úleva jsou součástí života. Procházíme jimi i proto, abychom byli blíž lidem zasaženým temnotou podobnou jako my, nebo ještě víc. Abychom se sami stali světlem.

A tak hledejme v sobě a v celé naší společnosti odvahu, nejrůznější odstíny temnoty rozpoznat a dokázat je pojmenovat. Jinými slovy, nenazýváme temnotu světlem! Nezaměňujeme zlo s dobrem. Je snadné se k tomu nechat svést. Například tím, že budeme považovat nevěru za test partnerské tolerance, nebo absenci lásky zamaskujeme hromadou dárků. Cesta ven je přestat říkat, že je to v pořádku. Odmítneme-li pojmenovat temnotu, jsme jejími zajatci. Najdeme-li odvahu před ní otevřít oči, zahlédneme nové svítání.

Adventní čas má neobvyčejný náboj. Byť se kolem rozmáhá tma, zaslubuje novou perspektivu. Nutí člověka přibrzdit a zasnout. Učí doufat a zbavuje uñařikosti. V adventním usebrání člověk přichází na starou moudrost, že je lepší zapálit svíčku, než si stěžovat na tmu. Budeme sice dále zápolit se svými chybami, slabostmi a neschopnostmi. Ale bude nás provázet naděje, že světlo je silnější než tma.

Až zase rozsvítíme světlo, nebo zapneme televizi, dbejme na to, aby ta záplava umělého světla a zábavy nepřehlušila vnitřní světlo radosti a naděje. Přejí vám, ať vás cestou adventem a vánočními provází pokoj a radost z krásných setkání.

Centrální část boskovického náměstí. Pohlednice z 30. let 20. století.

*Všem čtenářům Vlastivědných listů Boskovicka,
členům a příznivcům Klubu přátel Boskovic přejeme pěkné prožití svátků
Vánočních a mnoho radosti, štěstí a zdraví v roce 2009.*

Redakce a výbor Klubu přátel Boskovic

jezd do Litomyšle nebo Třebíče a v příštím roce spolupracovat na výstavě obrazů O. Kubína. Dále bylo navrženo sehnat film o Boskovicích, natočený učitelem Klimou a promítnout jej na členské schůzi. I nadále organizovat Hovory s... na zajímavé aktuální téma.

Po ukončené diskusi byli přítomni pohostěni bábovkou a kávou. Při konzumaci pokračovala živá diskuse.

Oprava tabulí na naučných stezkách zdraví

Bohužel stále pokračuje poškozování informačních tabulí na naučných stezkách zdraví. Tabule byly v měsíci říjnu zkontrolovány a tři byly opraveny. Zatím jsme neopravili informační tabuli u domu hrázného na přehradě pod Vratkovem poškozenou povětrnostními vlivy. Po dohodě s hrázným bude opravena před zpřístupněním hráze na jaře.

Mikve

V poslední době se značně snížila hladina vody v mikve. Vizuální prohlídkou nebylo zjištěno, zda je to suchým počasím nebo nějakou závadou v těsnosti. Stav bude sledován a provedena oprava.

Vzpomínka na O. Kubína

Dne 22. října 2008 se uskutečnila ve spolupráci s městem Boskovice vzpomínková akce na Otakara Kubína v den 125. výročí narození. U jeho pomníku na ulici kpt. Jaroše se sešlo 20 obyvatel města. Mistrovo narození a jeho význam pro město krátce připomněl starosta města ing. Dohnálek a předsedkyně klubu přátel E. Šmětková. Potom položili k pomníku kytky květin. Škoda, že tato krátká vzpomínková akce zůstala bez většího zájmu veřejnosti.

Výzva

Obracíme se na občany města, kteří vlastní staré pohlednice Boskovic, případně fotografie a jiné materiály dokumentující historii města o jejich laskavé zapůjčení k jejich ofotografování pro archivní účely. Stejně máme zájem o dokumenty týkající se sportovního dění v Boskovicích. Materiály budou ofotografovány i ihned vráceny majiteli. Prosíme, nenechte památky na historii města ležet doma bez užtíku a pomozte nám je v co největší míře zdokumentovat.

Naše výzva se týká také materiálů týkajících se stavby tak zvané Hitlerovy dálnice. Vy, kteří jste byli na přednášce o její výstavbě víte, že velmi chybí dokumenty zejména o výstavbě v oblasti Malé Hané, od Svitávky po Chornici. Dejte nám vědět. Nejlépe Jiřímu Bušinovi, Pláčkova 23, telefon 516 452 429. Společně dohodneme dobu a způsob přepokopování.

Pište, pište!

Vyzýváme Vás, pište nám příspěvky do Vlastivědných listů. Na každé obci je někdo nebo něco, co si zaslouží, aby se o tom dozvěděli i další. Napište nám o tom. Stačí i perem, my již sdělení přepíšeme do počítače k uveřejnění. Máme nedostatek příspěvků a bylo by škoda, abychom z těchto důvodů museli vydávání VLB ukončit. Děkujeme Vám předem za každou zprávu.

Půl století péče zdraví lidu

Jiří Bušina

Maketa boskovické nemocnice s poliklinikou.

Zdraví, to je to nejcennější, co každý z nás máme. Proto bylo velkou snahou boskovických občanů, vybudovat ve městě nemocnici, která by poskytovala zdravotnické služby celému regionu a nebylo nutné jezdit za lékařskou péčí do zdravotnických zařízení v Brně.

Vlastnímu odsouhlasení stavby nemocnice předcházelo mnoho složitých jednání nejenom na kraji, ale i na ministerstvu zdravotnictví, kde byla potřeba prokázat opodstatněnost jejího vybudování. Velice aktivními v této věci byli Stanislav Janků, prof. Ludvík Vojtěch, Karel

Kovařík a někteří další. Vše se nakonec podařilo a výstavba nemocnice s poliklinikou byla zařazena do plánu.

S výstavbou se započalo 1. dubna 1954 a 1. prosince 1958 byla nemocnice slavnostně otevřena. Naplnil se tak dlouholetý sen občanů širokého okolí. Však se také slavnosti otevření zúčastnilo mnoho občanů z širokého okolí. Mezi významnými hosty byl tehdejší ministr vnitra Rudolf Barák a ministr zdravotnictví Plojhar.

Za padesát let prošla nemocnice řadou změn zejména v rozšiřování

zdravotnické péče. Byly pořízeny nové diagnostické přístroje, zřídila se nová oddělení. Jak běžel čas měnilo se vedení nemocnice i jejich zřizovatel. Dnes vlastní nemocnici město Boskovice, které zajišťuje jeho provoz. Je si jen přát, aby se i v této složité době plně reforem ve zdravotnictví dařilo dále rozvíjet zdravotní péči na špičkové úrovni. A popřát lékařům a zdravotnickému personálu klid a pohodu v jejich zodpovědné práci.

Některými snímky se vracíme ke slavnostnímu otevření nemocnice.

Pracovní porada. Zleva: František Meluzín, ???, Alexová, Brabcová-Pleváčová, Miloš Straka, Zdena Čejková, Emanuel Bechyně, Boleslav Zbytovský a Rudolf Mosler.

Za zimních krátkých dnů a dlouhých večerů

V chalupách je teplo. Skoro všude mají velká pecová kamna a v těch hoří pářez celý den. Na noc se tam ještě strčí jiný a kamna jsou teplá pořád. Okolo nich lávky, pěkně se tam sedí, ohřívají na kamnách záda. Děcka přiletí z venku, shodí promáčené střevíce, nebo jenom doma šité papuče a už jsou na peci. Na bidle nad kamna dosouší se prádlo a koňské chomouty, aby vlhkem „neteřely“ a aby je koně ráno měly suché.

U kamen se spravují cepy, dere peří „z hrnce do hrnce“, přede, dríme. Na noc se hodí na lavku nějaká senovnice a dva se mohou na lavce vyspat. Je to poležení lepší než na hliněné, studené zemi na otýpce slámy.

Postel bývá jedna, na den nastlaná perinama oblečenými v cichách s vložkami. Periny se na noc odloží na zídle a všeci se zakryjí nějakým tím kabátem nebo dekou, pod hlavou senovnicí. Však je ve světnici teplo.

Za okna je vysoko nastlaný mech, v něm červené šípky a bílé bobulky pámelníku. V chaloupce u Veselů na dvoře byla ve stropě větrací díra přímo na půdu, ale byla pořád ucpaná, aby teplo neunikalo.

I v zimě se stává o pěti hodinách. Každý se ospalý ještě pokřikuje, nabere do kameňáčku vody, postaví v síni na zem, trochu se opláchně a hned jde po práci. Kom-

šelů nabral vody „do huby“, pustil na dlaně, - také se umyl. Ve světnici hořela petrolejová lampa, knot stáhnutý pod bubínek, aby se moc nepropálilo, cylindr učedný. Do kuchyně k peci a do chlíva nosila se lucerna s malou plechovou lampičkou. Krejčí sedali hned k šití i tkalci ležli na lavce za věrat.

Krejčírovy ženské nosily šití hotové na zádech v uzlách odvádět do Boskovic, šly třeba časně ráno v zámětkách a chumelenici a vrátily se až večer zase s uzlem. Uměli to tak v továrnách dělat, že když nedostali prezenty, nechaly ženské čekat až do večera, i bez práce je potom poslali domů, - že nemají naštříháno. A ty musely jít druhý den do města znovu. Někdy krejčíři „vyspórovali“ kousek látky, obyčejné podšívky, a tak se rodina oblikala. Starý Dragon nosil kousky podšívky pod kabátem do hospody za kořalku, třeba kolikrát za den.

Tkalcovský stav zabral velké místo ve světnici, vždycky malé. Byly-li třeba dva a soukadlo s velkým kolem, na kterém se na cívky navijely nitě, zbylo ve světnici sotva místo na postel, truhlu a kolíbku třeba, málokdy na stůl. Jedlo se na lavkách okolo kamen.

Tkalci dělali páskový kanafas na cívky, čtverečkovou šerku na ženské oblečení a šedou na mužské. Také rodiny

Božena Veselá

tkalců se oblikaly do „vyspórovaného“, i se ještě odprodalo. Stará komšelova nosila ze stejné šedé látky sukni, kazajku i zástěru. Její muž, starý komšela, si privydělával, i pak jeho syn Karel komšelů tím, že chodil na poštu, roznášel ji, dělal obecního posla a bubnoval: „Na vědomost se dává, že ho pomníka sů hrncíři“, nebo že „v hospodě bode řednáška“. (Pepka Konečná se po jedné politické přednášce uklonila řed řecníkem a povídá: „Děkujeme za nauku.“)

Radní do obecního sezení chodil zvát každého zvlášť a při schůzi sedával poblíž, kdyby něco bylo potřeba. Také k němu chodili „z vlasama“ a v sobotu chodil stríhat a holit do hospody. Jednou mu nějaký dobrák ukradl britvu. A tak druhý den starý komšela bubnoval: „Kdo mně ho ukradl břitvo, hať mně jo hneť vrátí, nebo z něho bude škaredé neboščík.“ A opravdu, ráno ležela břitva na prahu dveří.

Tkalcovské světnice měly nepříjemný čich, ze syrových brambor vařila se „šlichta“, tou se příze natírala a bylo ji cítit pak ve všem. Hotovou práci vozili faktory do Šternberka a Prostějova. Některý šel i pěšky s prací do Prostějova, sedm hodin cesty.

Úryvek z kníky Celý rok od Boženy Veselá, vydané OKS Blansko v roce 1989.

Neolitické sídliště pod „Lipníky“ u Boskovic

První část knížky Dr. Karla Snětina vydané v roce 1908 pod názvem *Tři předhistorická naleziště z malé Haně*.

Malá Haná, údolí několik kilometrů široké, táhnoucí se od Trnavky přes Jevíčko až téměř po samy Boskovice, je lemována z jedné strany vysočinou českomoravskou, ze strany druhé vysočinou Dražanskou. Při úpatí posledních kopců vysočiny Dražanské hned za Boskovici směrem k Jevíčku je vedena dráha, kterou roku 1907 stavěli ze Skalice do Velkých Opatovic. Na několika místech byla nutná prokopávka a v jednom takovém zářezu přišlo se na předhistorické sídliště.

Sídliště protíná se po polích na povlném svahu pod boskovským lesem „Lipníky“ a je dle všeho velmi rozsáhlé, sahající bezpochyby až k lukám docela dole v údolí. Bylo odevšad snadno přístupno až snad na stranu od luk, kde bývaly ještě za paměti lidské močály, patří tedy mezi sídliště otevřená.

V jamách hustě umístěných a značně kulturní vrstvě nad nimi nalezeno několik pokladů bronzových předmětů - náramků, sekyrek, srpů - a přečetné střepe nádoby, hlásících se ke kultuře popelnicových polí typu slezského. Kromě toho však také různé nástroje z pazourku, hlazené sekyrky kamenné a dosti hojně střípků z kulovitých nádob s ozdobou volutovou nebo se zátkovitými pupíky. Patrně tedy na opuštěném sídlišti neolitickém založena později osada nová. Podarilo se nám také při jihozápadním obvodu sídliště zjistit jámy čistě neolitické, ale pro pokročilost doby bylo nutno odložit prokopání jich na později.

O bronzech a příslušných předmětech ostatních podává zvláštní zprávu pan Lipka. Zde jen několik poznámek o nálezech z mladší doby kamenné.

Kulovité nádoby s lineární ozdobou byly od zcela nepatrných rozměrů, sotva velikosti malé pěsti až k nádobám velikosti hlavy a některé ještě větší. Podle toho, jak která nádoba byla veliká, řídila se celkem tloušťka stěn, od několika milimetrů až po 1 centimetr, - a pravidlem také výzdoba - čím menší nádobka, tím pečlivěji byla zdobena. Výjimkou střepe, který pochází z nádoby větší a je ze všech nejdovedněji zhotoven. Společný všem nádobám, aťsi malým nebo velkým je materiál. Jsou zhotoveny z jilu, menší a ozdobnější z jemného plaveného jilu šedého, až skoro bílého (teglu), jiné - hlavně větší - z jilu hrubšího do žlutava zbarveného. Nejedná se pouze o povrchní povlak. Některé střepe mají povlak tmavší, až do černá (od vypalování nádob), ale lom přece šedý.

Kulovité nádoby se zátkovitými pupíky byly vesměs větších rozměrů. Nízké pupíky s důlkem uprostřed jsou ze stěny vytaženy. Od pupíku pravidelně vychází guirlandovitě ozdoby sestávající z dvojitých důlků proti sobě postavených se zřetelnými otisky nehtů, vytlačených v měkké hlině palcem a ukazovákem proti sobě postavenými. Na jiných střepech možno vidět otisky konců prstů se stopou nehtu buď jednotlivě neb v několika řadách. Nádob tyto jsou zrobeny pravidelně z hrubší hlíny bez příměse jilu a následkem toho mají povrch drsný, žlutohnědý až tmavohnědý.

Z jiných, které nutno do neolitu vřadit, uvádím střepe z dvou nádob neu-

řité formy do červenožluta vypálených, z nichž jedna byla zdobena vtačováním hrotnatého nástroje šikmo položeného, druhá klikatou nepravdělnou čarou. Dále střepe z větší nádoby, barvy cihlově červené, zdobený vodorovnou páskou, prsty ze stěny nádoby vytaženou, vodorovné ucho z větší nádoby s kolmým, malým otvorem.

Určité do neolitu náležejí také dvě nádoby zvláštní formy, zhotovené z hlíny hojně s pískem promísené a dosti dobře vypálené, z nichž větší je 4,5 cm vysoká, při otvoru as 11 cm, při dně 8 cm široká, s dutinou formy přesné polokulovité. Spodní plocha dna je rovněž proláklá, tvořící segment větší koule. Okraj dna přecházel, ale je kolkolem oláman. Druhá nádoba je podobná, jen menší a poměrně nižší, a s dutinou ne tak pravidelnou. Také ona má přecházející okraj dna kol do kola olámaný. Pravděpodobně jedná se o spodní část nádoby s dutou nožkou, jaké se vyskytují na neolitických sídlištích. Tomu nasvědčuje okolnost, že spodní strana nynějšího dna je u obou nádobek pečlivěji vyhlazena než vnitřek.

Z předmětů kamenných jmenuji četné úlomky pazourkových jader, krásný pazourkový nožik, škrabadla, hroty, - hlazenou sekyrku podoby klinovité a jinou necelou, vyvinutějšího tvaru, s ostrým dosud velmi jemným a s hranami přesně vybroušenými.

(Pozn. redakce: Od uveřejnění tohoto článku uplynulo sto let. Mnohé bylo podrobněji zhodnoceno. Přesto jsme článek uveřejnili jako poctu těmto amatérským badatelům - boskovickým rodákům.)

Úhrada poštovního a členských příspěvků

Blíží se začátek nového roku a s tím i povinnost uhradit poštovné za zaslání VLB. Protože se poštovné stále zvyšuje, žádáme všechny, kterým zasíláme VLB aby nám uhradili roční poplatek za zaslání ve výši 60,- Kč (možno v 10 korunových známkách). Členové klubu současně uhradí členský příspěvek ve výši 50,- Kč, možno též ve známkách.

Veríme, že tuto povinnost splníte nejpозději do konce měsíce února.

Klub přátel Boskovic Vám nabízí následující publikace:

J. Bránský: Židé v Boskovicích

M. Minxová: Pověsti a vyprávěny z Boskovic

J. Klenovský: Židovská čtvrť v Boskovicích

O. Sirovátka: Lidové písně, pověsti a dětské hry z Boskovicka

J. Koutný: Boskovice, můj Betlém

O. Sirovátka: Písně z Benešova na Boskovicku

K dostání u boskovických knihkupců a v informačním středisku.

Vhodný dárek pod stromček - kniha J. Koutného: Boskovice, můj Betlém

Jak vznikl boskovický klášter?

Pověst? Skutečnost? Kdož ví? Vyprávěl mně ji náš starý soused, písmák a rozšafný hospodář Jan Alexa, víc jak osmdesátiletý, rodák ze Skalice u Boskovic. Historii slyšel, tuším, od svého otce a jiných starých pamětníků skalických, jak si ji tradičně jeden druhému podávali a v paměti udržovali.

Byla jednou na zámku boskovickém hraběnka, která byla velikou milovnicí psů. Psi byli pro ni víc než služebnictvo, o poddaném lidu ani nemluvte. I stalo se jednou, že ji jeden z jejích miláčků - psů, kterého měla nejraději, zcepeněl.

Poslala na faru posla se vzkazem, aby kněz odsloužil za mrtvého mši svatou. Kněz rozkazu uposlechl a hned druhého dne začal mši sv. sloužit, ale než došlo k proměňování, u oltáře omdlel. Totéž se opakovalo den druhý i třetí. Kněz jinak byl zdrav a pojal proto podezření, že se zde jedná o něco nepravdivého, nekaleho a že je tu zřejmý zásah vyšší moci.

I poslal na zámek vyšetřit a zeptat se, o jakého a kterého mrtvého se jedná a za koho se má ta mše sv. sloužit. A vyšetřená zpráva ho ohromila. Mši sv. měl sloužit za mrtvého psa!

Podal o tom zprávu nadřízeným církevním úřadům a ty zase až Svatému Otci do Říma.

Hřích byl tak těžký a veliký, že roz-

hřešení mohl dát jen Svatý Otec. A ten je dal pod podmínkou, když provinilá hraběnka postaví v Boskovicích klášter. Ta se kála a trest přijala. Klášter podle vůle Sv. Otce postavila. Stál na místě kde je dnešní zámek.

Taková je pověst.

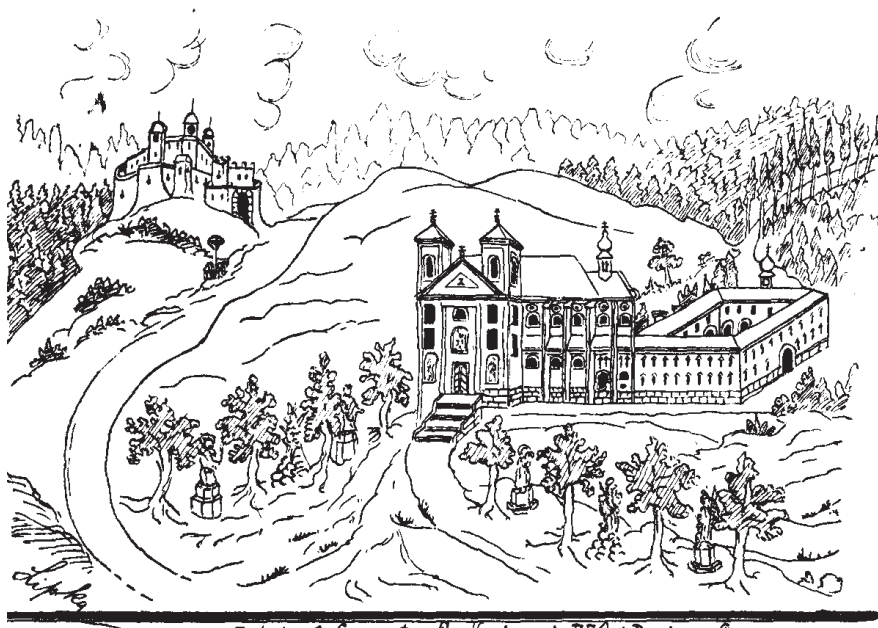
A jaká je historická skutečnost?

Dominikánský klášter s kostelem, založeným roku 1682, dala zbudovat zbožná Zuzana ze Zástřízlu. Byla to čtyřkrídla budova s pravouhlým dvorem a kostelem. Kostel i klášter byly zrušeny císařem Josefem II. roku 1784. Krátce byly budovy využívány jako továrna na barvivo (berlínskou modř). Budovy koupil František de Paula Dittrichstejn. Roku 1812 byl zbořen kostel a v roce 1849 se začalo s přestavbou jed-

nopatrové čtyřkrídlé budovy kláštera na zámek. Lípy, které vedly podél cesty ke klášteru byly až na jednu, která dnes stojí uprostřed cesty k zámku vykáčeny. Také 6 soch bylo umístěno porůznu po

Boskovicích. Například socha sv. Rocha umístěna v Doubravské ulici, Madona s děckem přemístěna k mostu na Belé, sv. Florián stál na náměstí. Socha sv. Dominika byla rozbíta.

A. K. Chlumský

Ecclesia et Conventus Boskovicensis F.F. Ord. Praed. Anno 1682

Boskovický hrad a dominikánský klášter v roce 1682.

Šebetovský kronikář Rudolf Wilhelm

Dagmar Stryjová

Při psaní o zajímavých šebetovských osobnostech bychom neměli zapomenout ani na dlouholetého šebetovského kronikáře Rudolfa Wilhelma (8. 6. 1913 - 1. 10. 1992). I když není šebetovským rodákem, o historii vesnice se vždy velmi živě zajímal a díky tomu nám zanechal řadu zajímavých informací a zpráv z jejich obce.

Narodil se 8. června 1913 v Knínicih u Boskovic, kde absolvoval základní školu, a poté pokračoval v dalším studiu na Gymnáziu v Boskovicích.

Po příchodu do Šebetova zde působil jako poštovník. Každou volnou chvíli však věnoval rozhovorům se starými šebetovskými občany a zapisování a shromažďování jejich vzpomínek a zážitků. Těto činnosti se věnoval zejména od roku 1954, kdy se ujala vedení šebetovské kroniky jeho manželka Marie, povoláním učitelka.

Pan Wilhelm ji začal v její nelehké práci pomáhat. Kronika totiž nebyla od počátku druhé světové války až do roku 1956 vedena a bylo proto nutné zpětně zachycovat a zaznamenávat z různých útržků a vypravování téměř patnáctiletou nezáznamovanou historii vesnice. Údaje, které se mu podařilo shromáždit, poté shrnul do kronikářského svazku nazvaného Paměti občanů Šebetova a Světla a do útěle a neobyčejně živé a čtivě napsané knížky Šebetovských pověstí, kterou velmi citlivě ilustrovala Ctirada Lukášová. Všechny pověsti jsou zde přesně lokalizovány do Šebetova a jeho nejbližšího okolí. Děj velké většiny z nich se odehrává v 18. a 19. století. Vystupují v nich nejrozličnější šebetovští občané, ale také nadpřirozené bytosti jako např. vodník, hastrman, čarodějnice a další pohádkové bytosti. Avšak i přes toto ta-

jemné jádro, základ všech pověstí je reálný. Vychází z objektivní skutečnosti, kterou vysvětluje poeticky sverázným způsobem. Jako příklad nám může posloužit jedna ze tří pověstí o šebetovském hastrmanovi.

„Tereza Valentová byla hezká dívka jako obrázek. Její bohaté vlasy spletené v dlouhý cop hrály na slunci dozlatova. Oči měla hluboké, modré jako chrpy v obilí. Byla veselá, nikoho nezarmoutila. Když se zasmála, dvě řady krásných zubů zasvítily jí mezi zdravě červenými rty. Doma jí bylo všude plno, od rána do večera byla na nohou. Ačkoliv musela těžce pracovat, nikdy nereptala, veselou písničkou si ulevovala ve svém těžkém životě. Doma se uskrovněovali, aby mohli snesitelně žít. Chalupu měli čistou jako klikku, ve chlévě dobře zivenou kravku, mouku na chleba i brambory na živobytí. Všeobecně se o ní říkalo: To je zlaté děvče. Kdo ji dostane, udělá s ní štěstí. Mládenci za ní běhali nejen šebetovští, ale i přespolníci. Všichni zkoušeli štěstí. Ona však všechny odmítala. A když ji rodiče říkali, že má čas na vdávání, jen se vesele smála.

Jednou šla po cestě kolem zámečkové zahrady. Tehdy tam nebyla ještě postavena vysoká zeď, byl tam jen nízký obyčejný plot. Když přišla k hornímu rybníku, zastavila se a dívala se na bílé labutě, které tam měli zámečtí páni pro ozdobu a pro potěšení. Tereza se ráda dívala na tyto sněhobílé a ušlechtilé ptáky. Chtěla již několikrát přeskocit přes nízký plot a pohlédit jejich hebké peří. Také dnes jen těžko odolávala. Byl krásný sluneční den. Modré nebe s drobnými stády beránek hrálo celou zem. Ptáci zpívali o závod, květy voněly, trávníky byly plné zeleně. A což teprve zámečková zahrada! Hrabě nechal přivést mnoho cizokrajných květin a stromů pro své potěšení. Alej kaštanů bílých i růžových vedla k rybníku.

Rozložitě platany, vysoké buky, javory a lípy rostly v parku snad několik staletí. Horní rybníček měl uprostřed malý ostrůvek s bílými brizkami, ve kterých byl uschován malý altánek. Labutě a velké květy lekninů se kolébaly

na hladině. Keře šeříků objímaly mramorové sochy starých bohů podél písčových cest. Stráž se ztrácela vzadu v černém lese. Několik stíhlých laní se objevilo mezi kmeny.

Tereza se nemohla vynadít na všechnu tu krásu. Najednou na hrázi u rybníka uviděla pěkného mládence, který se na ni usmíval a kýval, aby šla dále do parku. Byl oblečen v zelenou kamizolu jako myslivec. Na hlavě měl zelený klobouk s dlouhým perem a na nohách se mu leskly červené boty s trásněmi. V ruce držel pestré barevné pentle, které nabízel Terezce. Již chtěla uposlechnout a doběhnout si pro nějakou stuhu, neboť měla svoje dlouhé vlasy spletené jen obyčejnými tkanicemi. Pojednou se zarazila, pokřižovala se a utíkala domů. Viděla ještě, jak to v rybníku zblůnklo. Mládenc i s krásnými stuhami zmizel. Byl to vodník „šebetovský hastrman“, jak mu lidé říkali.

Tereza nebyla jediná, která ho viděla. Někteří ho spatřili, jak sedí pod vrbou, nebo si hraje s labutěmi. Nikdo se však nedal zlákat, aby ho poslechl. Také Tereza dobře udělala. Kdyby ho poslechl, nikdy by se domů již nevrátila.

Vedle práce na shromažďování nejrozličnějšího materiálu a údajů z historie obce, napsal pan Wilhelm i řadu drobných i větších článků o Šebetovu a jeho okolí, které byly porůznu uveřejňovány v týdeníku Nový život a v časopise Za novou vesnici Boskovicka. Zde byla zveřejňována i jeho básnická tvorba.

(Pověst je z knihy Rudolfa Wilhelma Šebetovské pověsti, vydané OÚ Šebetov, ilustrovala Ctirada Lukášová)

Josef Janků - Arboretum Šmelcovna Boskovice (sponzor Vlastivědných listů)

Šmelcovna 3, 680 01 Boskovice, tel./fax 516 453 071, e-mail: arboretum@smelcovna.cz, www.smelcovna.cz

Děkujeme obchodním partnerům, zákazníkům a návštěvníkům Arboreta za projevenou přízeň a spolupráci v roce 2008.

V novém roce přejeme všem dostatek zdraví a osobní pohody.

Vlastivědné listy Boskovicka, vydává Klub přátel Boskovic, o.s., společně s Vlastivědným kroužkem KZM Boskovice. Redakční rada: PhDr. Helena Janíková, Mgr. Ilja Melkus, Redakce: Jiří Bušina, Plačková 23, 680 01 Boskovice, e-mail: kpboskovic@post.cz nebo jiri.busina@seznam.cz, kam zasílejte příspěvky, dotazy a připomínky. Vychází 4x ročně jako příloha regionálních novin Boskovicko. Uzávěrka příštího čísla je 15. února 2009.